

JANÁČKOVA
KONZERVATOŘ

A GYMNÁZIUM
V OSTRAVĚ

I/2 – Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a
informační gramotnosti

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0642
Číslo materiálu	VY_12_INOVACE_ČJ34_14
Název školy	Janáčkova konzervatoř a Gymnázium v Ostravě, Československá 40, 702 00 Ostrava-Moravská Ostrava
Autor	Mgr. Tomáš Kubec
Tematický celek	Česká literatura v 2. pol. 20. století - próza
Ročník	4. ročník gymnázia
Datum tvorby	10.12.2012
Anotace	Pracovní list – Saturnin
Metodický pokyn	Lze použít při výuce k základnímu rozboru textu a k zopakování literární teorie
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

Zdeněk Jirotka - Saturnin

I) Saturnin je vůbec velmi důmyslný muž. Dodnes nechápu, jak to dělal, že se Miloušovo lehátko obyčejně uprostřed vyprávění zázračným způsobem složilo a pohřbilo *blazeovaného světáka* ve svých troskách. Když se to stalo poprvé, všichni jsme se polekali a Saturnin ochotně přinesl Miloušovi lehátko jiné. To sklaplo asi za deset minut také, a Milouš se octl na zemi. To bylo na dědečka trochu moc. Křičel na Milouše, co to pořád děláš, ty kluku pitomá, nemůžeš sedět pořádně, a Milouš uraženě odešel.

I jinak plnil Saturnin svou přísahu a myslím, že Milouš bude na pobyt v dědečkově domě ještě dlouho vzpomínat. Saturninovým přičiněním prožíval jakousi filmovou grotesku plnou zázračných nehod a svízeli. Zajímavé bylo, že mlčel a neprozradil Saturnina. Jistě to mělo nějaký důvod. Saturnin se nelekal žádné námahy a dalo by příliš práce, kdybych chtěl vylíčit všechno, co si na Milouše vymyslel. Pamatuji si, jak můj drahý bratranec zuřil, když si z láhve březové vody nastříkal na vlasy petrolej, jak klel a vzbouřil celý dům, když v době, kdy nám nesvítilo světlo, šel potmě spát a zjistil, že někdo přestavěl nábytek v jeho pokoji naprosto nesmyslným způsobem, jak pochyboval o svém zdravém rozumu, když se dočítal šílené věci ve svých sešitových krvácích, v nichž Saturnin vyměnil navzájem listy tak, že číslování sice souhlasilo, ale každý list byl z jiného sešitu. Je zajímavé, že první takto upravený román Milouš přečetl, aniž to zpozoroval. [...]

II) Právě jsem se rozhodl, že vstanu, když se ozvalo diskrétní zaklepání a Saturnin vstoupil. *Prál mi dobrého jitra a pravil, že ranní ptáče dál doskáče, mladí ležáci, staří žebráci, a oznámil mi, že venku je pěkně, ale nechval dne před večerem, nevíme dne ani hodiny a kam čert nemůže, nastrčí bábu.*

Vy nejste zvyklí na podivný způsob Saturninova vyjadřování, ale já jsem z té směsice přísloví pochopil, že přijela teta Kateřina. Nemohu říci, že bych tím byl býval potěšen. Teta Kateřina se rozhodně nehodila do mé představy o dovolené. Byla pro mne symbolem všech možných nepříjemností.

Mé neblahé předtuchy se začaly naplňovat ještě téhož dne dopoledne. Teta Kateřina vyvolala trapný výstup, když si stěžovala dědečkovi, že ji Saturnin nepozdravil a Milouše dokonce urazil.

Saturnin jí slušným způsobem odporoval a tvrdil, že neměl v úmyslu mladého pána urazit a milostivou paní že pozdravil. Dokonce si vzpomínal i na druh pozdravu. Řekl jí: "Má účta."

Teta křičela, že je to drzá lež, Saturnin že rafinovaně překrucuje situaci a že ona není padlá na hlavu. Že prý se, když ji uviděl, ušklíbl a řekl: "No maucta." Tomu ona neříká pozdrav. Velmi se zlobila, ale to nebylo ještě nic proti Miloušovi. Ten ještě nezapomněl Saturninovi ten případ s cigaretou a již jím byl znova do hloubi duše uražen. Zabýval se celý minulý měsíc tím, že si dal růsti knírek, pozůstávající asi z jedenácti neukázněných vousů, a urážka, kterou mu bylo snést, se týkala této mužné ozdoby.

Když se totiž Milouš, věren svému předsevzetí, že nebude Saturnina brát vůbec na vědomost, procházel s ješitným výrazem ve tváři, postavil se mu Saturnin do cesty, a dívaje se mu upřeně na horní ret, ptal se s předstíraným zděšením: "Co se vám stalo?" Milouše to tak překvapilo, že se pitomě zeptal: "Kdy?" a pak utekl a zavřel se ve svém pokoji. Dědeček Saturnina napomenul, ale po jeho odchodu řekl tetě Kateřině, že když už Miloušovi něco takového vyrostlo, měl by si na tom při styku s lidmi držet čistý kapesník. [...]

III) Dveře se rozlétly, jako by za nimi vybuchl granát, a teta vpadla dovnitř. Zvolala něco naprosto nesrozumitelného a vrhla se do křesla. Saturnin si dovolil poznamenat, že to snad není možné. Teta pravila, že je tomu bohužel tak. Saturnin mínil, že se jistě všechno vysvětlí. Teta řekla, že měla zlý té noci sen. Saturnin se tázal, zda šla dceruška k vodě ven. Teta se naň nechápavě podívala a ptala se, jaká dceruška. Místo odpovědi se Saturnin tázal, jestli tedy pana Milouše k jezeru cos nutí, nic doma, nic mu po chuti. Teta chtěla vědět, jestli Milouš něco takového říkal a kde je to jezero.

Otázky

I)

a) Zařaďte autora do historické etapy, literární skupiny.

b) Uveďte základní autorovy biografické údaje.

II)

a) Určete na základě ukázky literární žánr, ten pak blíže popište.

b) Znáte jiné autory humoristické literatury u nás?

III)

a) Stručně popište děj.

b) Jak je kniha členěna?

c) Co jsou to synoptické nadpisy? Využijte slovník cizích slov popř. internet.

d) Jak jsou vystavěny jednotlivé kapitoly? Mohou stát samostatně? V jakých jiných humoristických dílech jste se s tím už mohli setkat?

e) Charakterizujte postavy vystupující **v ukázkách**. Definujte Saturninův vztah k nim.

f) Co typického paroduje Saturnin v **druhé ukázce** (označeno kurzívou)?

g) Vysvětlete, co jsou přísloví a čím se liší od pořekadel (uveďte příklad) .

h) Objasněte význam sousloví blazeovaný světák z **ukázky I**) a jaký je význam tohoto sousloví v souvislosti s Miloušem.

i) Autor mimo jiné dosahuje humoristického účinku aluzemi na jiná umělecká díla. Jaké dílo je parafrázováno v ukázce č. 3?

j) Čemu všemu se autor díla vysmívá?

k) Jaké adaptace díla znáte?

Použitá literatura:

JIROTKA, Z.: *Saturnin*. Praha: Československý spisovatel, 1990.